

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

1512

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Jasna Omejec, predsjednica, te suci Mato Arlović, Snježana Bagić, Marko Babić, Slavica Banić, Mario Jelušić, Antun Palarić, Aldo Radolović, Duška Šarin i Miroslav Šeparović, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo Ante Dragojević, sada na izdržavanju kazne zatvora u Kaznionici u Glini, kojeg zastupa Gašpar Lujak, odvjetnik iz Dubrovnika, na sjednici održanoj 1. lipnja 2016. donio je

ODLUKU

I. Ustavna tužba odbija se u odnosu na prigovore podnositelja vezane uz postupak za izmjenu pravomoćne sudske odluke koji je pokrenuo u povodu presude Europskog suda za ljudska prava *Dragojević protiv Hrvatske* od 15. siječnja 2015. (zahtjev br. 68955/11), a koji se odnose na povredu članka 8. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06.).

II. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

i

RJEŠENJE

I. Ustavna tužba odbacuje se u odnosu na prigovore podnositelja vezane uz postupak za izmjenu pravomoćne sudske odluke koji je pokrenuo u povodu presude Europskog suda za ljudska prava *Dragojević protiv Hrvatske* od 15. siječnja 2015. (zahtjev br. 68955/11), a koje je utemeljio na članku 29. stavku 1. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01. i 76/10.) i članku 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06.).

II. Ovo rješenje objavit će se u »Narodnim novinama«.

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Podnositelj ustavne tužbe, hrvatski državljanin, podnio je 28. prosinca 2015. ustavnu tužbu radi zaštite ustavnih prava u postupku izvršenja presude Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu (u daljnjem tekstu: ESLJP) u predmetu *Dragojević protiv Hrvatske* (presuda, 15. siječnja 2015., zahtjev br. 68955/11). Za tu se presudu u daljnjem tekstu koristi oznaka: *Dragojević protiv Hrvatske*.

Ustavna tužba podnesena je protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Kž-552/15-4 od 22. listopada 2015. (u daljnjem tekstu: rješenje Vrhovnog suda).

Tim je rješenjem odbijena žalba podnositelja protiv rješenja Županijskog suda u Dubrovniku broj: Kv-I-12/15 (K-12/09) od 3. rujna 2015., kojim je – u postupku izvršenja presude ESLJP-a *Dragojević protiv Hrvatske* – odbijen kao neosnovan zahtjev podnositelja za obnovu kaznenog postupka dovršenog pravomoćnom presudom

Županijskog suda u Dubrovniku broj: K-12/09 od 18. prosinca 2009. koja je potvrđena presudom Vrhovnog suda broj: KŽ-161/10 od 23. rujna 2010. (u daljnjem tekstu: prvostupanjsko rješenje).

1.1. Podnositelj ustavne tužbe smatra povrijeđenim ustavna prava zajamčena člankom 29. stavcima 1. i 4. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01. i 76/10.).

Također smatra povrijeđenim i prava zajamčena člankom 6. stavkom 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06.; u daljnjem tekstu: Konvencija).

2. Kad se u ovoj odluci poziva na tekst Zakona o kaznenom postupku koji je danas na snazi (»Narodne novine« broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. – odluka Ustavnog suda broj: U-I-448/2009 i dr. od 19. srpnja 2012., 143/12., 56/13. i 145/13.), Ustavni sud koristi se kraticom: ZKP/08.

II. PREGLED SUDSKIH POSTUPAKA VEZANIH UZ PODNOSITELJA

1) Postupak pred kaznenim sudovima

3. Nakon provedene glavne rasprave, Županijski sud u Dubrovniku je 18. prosinca 2009. u kaznenom predmetu broj: K-12/09 presudio da je podnositelj kriv zbog počinjenja kaznenog djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, zloporabe opojnih droga iz članka 173. stavka 2. Kaznenog zakona (»Narodne novine« broj 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07. i 152/08.; u daljnjem tekstu: KZ), činjenično i pravno opisanog u izreci iste presude. Također je proglašen krivim i za kazneno djelo protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja prikrivanja protuzakonitog dobivanja novca iz članka 279. stavka 1. KZ-a. Za prvo kazneno djelo utvrđena je kazna zatvora u trajanju od osam godina, a za drugo kazneno djelo određena mu je kazna zatvora u trajanju od dvije godine. Na temelju članka 60. stavka 2. točke c. KZ-a podnositelju je određena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od devet godina, u koje se vrijeme uračunava i vrijeme koje je podnositelj proveo u pritvoru od 15. siječnja 2009. pa nadalje. Na temelju članka 82. KZ-a od podnositelja je oduzeta imovinska korist ostvarena činjenjem kaznenih djela u iznosu od 582.849,90 kuna.

Podnositelj je protiv navedene presude izjavio žalbu koja je odbijena presudom Vrhovnog suda broj: KŽ-161/10-5 od 23. rujna 2010. Vrhovni sud je, odlučujući o žalbi podnositelja ustavne tužbe, utvrdio da je sud prvog stupnja na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenio odgovarajuće odredbe mjerodavnog materijalnog i postupovnog prava, te da nije počinio ni povredu kaznenog postupka iz članka 367. stavka 2. Zakona o kaznenom postupku (»Narodne novine« broj 110/97., 27/98., 58/99., 112/99., 58/02., 143/02., 62/03. – pročišćeni tekst, 178/04. i 115/06.; u daljnjem tekstu: ZKP/97), odnosno da bi se pobijana prvostupanjska presuda temeljila na dokazima pribavljenim na nezakonit način.

U obrazloženju presude taj sud navodi u pogledu posebnih izvidnih mjera sljedeće:

»Što se tiče naloga posebnih izvidnih mjera, suprotno tvrdnji žalbe, ti nalozi koji se osporavaju, sadrže dostatno obrazloženje osnova sumnje u učinu kaznenih djela iz čl. 173. st. 2. KZ-a, kao i okolnost da se izvidi kaznenih djela nisu mogli provesti na drugi način i da bi isto bilo skopčano sa nesrazmjernim teškoćama, što proizlazi iz činjenice da istražni sudac nije izjavio neslaganje, već ih je naložio kako se to propisuje odredbama čl. 182. st. 2. ZKP-a. Dakle, žalitelj promašeno tvrdi da sporni nalozi istražnog suca ne sadrže dostatno obrazloženje, pa se radi o nezakonitom dokazu u smislu čl. 9. st. 2. ZKP-a.«

Dakle, neosnovanim je Vrhovni sud ocijenio navod podnositelja da se prvostupanjska presuda temelji na dokazu iz članka 9. stavka 2. ZKP-a/97, te da je stoga došlo do bitne povrede kaznenog postupka iz članka 367. stavka 2. ZKP-a/97. Vrhovni sud je ocijenio da pribavljeni dokazi na kojima se temelji prvostupanjska presuda nisu nezakoniti dokazi, jer nisu pribavljeni kršenjem Ustavom, zakonom ili međunarodnim pravom zajamčenih prava. Zaključak je Vrhovnog suda da prvostupanjska presuda nije utemeljena na nezakonitim dokazima protivno članku 9. ZKP-a/97, niti na onim dokazima za koje se iz provedenih dokaza saznalo.

2) Postupak pred Ustavnim sudom

4. Podnositelj je podnio ustavnu tužbu protiv navedene presude Vrhovnog suda, koju je Ustavni sud odbio odlukom broj: U-III-5266/2010 od 25. svibnja 2011. U odnosu na povrede koje je u kasnijoj presudi *Dragojević protiv Hrvatske* utvrdio ESLJP, mjerodavni dio odluke Ustavnog suda glasi:

»4.1. Razmatrajući osporene presude i navode ustavne tužbe, Ustavni sud utvrđuje da nije našao okolnosti koje bi ukazivale na povredu navedenih ustavnih prava.

(...)

Slijedom navedenog, ocjena je Ustavnog suda da je u odnosu na žalbene navode podnositelja, a koje podnositelj ponavlja i u ustavnoj tužbi, Vrhovni sud odgovorio argumentirano, odbivši podnositeljevu žalbu. Naime, neosnovanim je Vrhovni sud ocijenio navod podnositelja da se prvostupanjska presuda temelji na dokazu iz članka 9. stavka 2. ZKP-a, te da je stoga došlo do bitne povrede kaznenog postupka iz članka 367. stavka 2. ZKP-a. Podnositelj je sve navedeno u ustavnoj tužbi glede pribavljanja određenih dokaza mjerama iz članka 180. i 182. stavka 2. ZKP-a, isticao u žalbi na prvostupanjsku presudu, ali i u tijeku prvostupanjskoga postupka, a ti su prigovori odbijeni po prvostupanjskom i drugostupanjskom sudu.

(...)

Stoga su neosnovani tužbeni navodi podnositelja da se presude temelje na nezakonitim dokazima.«

3) Postupak pred ESLJP-om u predmetu Dragojević protiv Hrvatske

5. Podnositelj ustavne tužbe podnio je 20. listopada 2011. zahtjev ESLJP-u protiv Hrvatske u kojem je istaknuo povrede prava zajamčenih člankom 6. stavkom 1. i člankom 8. Konvencije.

Podnositelj je pred ESLJP-om, između ostaloga, prigovorio da je tajni nadzor nad njime bio nezakonit jer se temeljio na nalogima istražnog suca koji su izdani u suprotnosti s mjerodavnim domaćim pravom i sudskom praksom viših domaćih sudova. Ti nalozi istražnog suca nisu sadržavali procjenu vjerojatnosti da je kazneno djelo počinjeno te da se istraga tog kaznenog djela ne može provesti na drugačiji, manje intruzivan način. Tvrdio je da je zakonska obveza obrazloženja naloga bila potrebna kao oblik učinkovite sudske kontrole mjera koje uzrokuju miješanje u temeljna prava pojedinca.

5.1. ESLJP je u presudi *Dragojević protiv Hrvatske* utvrdio da je zahtjev dopušten, te je presudio da je došlo do povrede članka 8. Konvencije, uz sljedeće obrazloženje:

»78. Sud ponavlja da su telefonski razgovori obuhvaćeni pojmovima 'privatni život' i 'dopisivanje' u smislu članka 8. Nadzor nad njima predstavlja miješanje u ostvarivanje prava pojedinca iz članka 8. (vidi *Malone protiv Ujedinjene Kraljevine*, 2. kolovoza 1984., stavak 64., Serija A br. 82).

79. Takvo je miješanje opravdano u smislu stavka 2. članka 8. samo ako je 'u skladu sa zakonom', teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u stavku 2. te je 'nužno u demokratskom društvu' kako bi se postigao taj cilj ili ciljevi (vidi, među nizom predmeta, *Kvasnica protiv Slovačke*, br. 72094/01, stavak 77., 9. lipnja 2009.).

80. Izraz 'u skladu sa zakonom' na temelju članka 8. stavka 2. u načelu zahtijeva, prvo, da sporna mjera ima određeni temelj u domaćem propisu; također se odnosi i na kvalitetu predmetnog propisa koji treba biti u skladu s vladavinom prava te dostupan osobi na koju se odnosi koja mora, štoviše, moći predvidjeti posljedice za sebe, te da mjera mora biti u skladu s vladavinom prava (vidi, primjerice, *Kruslin protiv Francuske*, 24. travnja 1990., stavak 27., Serija A br. 176-A).

(...)

84. To je posebice značajno za pitanje je li miješanje bilo 'nužno u demokratskom društvu' za ostvarivanje legitimnog cilja, s obzirom da je Sud presudio da su ovlasti nalaganja tajnog nadzora nad građanima dozvoljene prema članku 8. samo u onoj mjeri u kojoj su strogo nužne za očuvanje demokratskih institucija (vidi *Kennedy*, citirano gore, stavak 153.). Pri procjenjivanju postojanja i opsega takve nužnosti države ugovornice imaju određenu slobodu procjene, no ta sloboda podliježe europskom nadzoru. Sud mora utvrditi jesu li postupci za nadziranje nalaganja i provođenja restriktivnih mjera takvi da 'miješanje' ograničavaju na ono 'nužno u demokratskom društvu'. Uz to, vrijednosti demokratskog društva treba poštivati što je vjernije moguće u nadzornim postupcima kako se ne bi prekoračile granice nužnosti, u smislu članka 8. stavka 2. (vidi *Kvasnica*, citirano gore, stavak 80.; i *Kennedy*, citirano gore, stavak 154.).

(b) Primjena ovih načela na ovaj predmet

(i) Je li došlo do miješanja

85. Sud ističe da među strankama nije sporno da je prisluškivanjem telefona i tajnim nadzorom podnositelja došlo do miješanja u njegovo pravo na poštovanje 'privatnog života' i 'dopisivanja' zajamčeno člankom 8. Konvencije. Sud nema razloga smatrati drugačije (vidi, primjerice, *Malone*, citirano gore, stavak 54.; *Khan protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 35394/97, stavak 25., ECHR 2000-V; i *Drakšas protiv Litve*, br. 36662/04, stavci 52.-53., 31. srpnja 2012.).

(ii) Je li miješanje bilo opravdano

86. Sud primjećuje da u ovom predmetu podnositelj nije općenito prigovorio postojanju propisa koji dozvoljavaju mjere tajnog nadzora. Osnova njegova prigovora bio je specifičan slučaj takvog nadzora koji je proveden u sklopu kaznenog postupka protiv njega. S obzirom da Sud mora prvo utvrditi je li sporno miješanje bilo 'u skladu sa zakonom', neizbježno mora ocijeniti mjerodavno domaće pravo koje je bilo na snazi u to vrijeme u odnosu na pretpostavke temeljnog načela vladavine prava. Takav pregled nužno podrazumijeva određeni stupanj apstrakcije (vidi *Kruslin*, citirano gore, stavak 32.). Ipak, u slučajevima koji proizlaze iz pojedinačnih zahtjeva, Sud se u pravilu mora usredotočiti ne na zakon kao takav već na način na koji je primijenjen na podnositelja u određenim okolnostima (vidi *Goranova-Karaeneva protiv Bugarske*, br. 12739/05, stavak 48., 8. ožujka 2011.).

87. S tim u vezi Sud ističe da je podnositelj podvrgnut mjerama tajnog nadzora na temelju članka 180. stavka 1. točke 1. Zakona o kaznenom postupku (vidi stavak 55. gore). Iz toga slijedi da je tajni nadzor nad podnositeljem bio utemeljen u mjerodavnom domaćem pravu, čija dostupnost ne uzrokuje nikakve probleme u ovom predmetu (vidi *Kruslin*, citirano gore, stavci 29.-30.).

88. Prigovori podnositelja nisu usredotočeni na manjak pravnog temelja u mjerodavnom domaćem zakonu već prvenstveno na činjenicu da istražni sudac nije djelovao u skladu s postupcima predviđenima zakonom, posebice onima vezanima uz učinkovitu procjenu je li uporaba tajnog nadzora bila nužna i opravdana u ovom predmetu, kao što je propisano člankom 182. stavkom 1. Zakona o kaznenom postupku (vidi stavke 55. i 70. gore).

89. Stoga je središnje pitanje o kojem Sud odlučuje je li mjerodavno domaće pravo, uključujući način na koji su ga tumačili domaći sudovi, dovoljno jasno navelo opseg i način ostvarivanja diskrecije dodijeljene tijelima javne vlasti, te posebice je li domaći sustav tajnog nadzora, na način na koji ga primjenjuju domaće vlasti, omogućio odgovarajuće mjere zaštite od mogućih različitih načina zlouporabe (usporedi *Malone*, citirano gore, stavak 70.; *Kruslin*, citirano gore, stavci 35.-36.; *Huvig*, citirano gore, stavci 34.-35.; i *Kopp protiv Švicarske*, 25. ožujka 1998., stavci 66.-75., *Izješća o presudama i odlukama* 1998-II). Budući da je postojanje odgovarajućih mjera zaštite protiv zlouporabe pitanje koje je usko vezano s pitanjem je li u ovom predmetu poštovan test 'nužnosti', Sud će ispitati i uvjet da miješanje mora biti 'u skladu sa zakonom' i uvjet da mora biti 'nužno' (vidi *Kvasnica*, citirano gore, stavci 83.-84.).

90. Sud ističe da na prvi pogled mjerodavno domaće pravo jasno propisuje da bilo koju mjeru tajnog nadzora u kontekstu kaznenog postupka treba naložiti istražni sudac na zahtjev državnog odvjetništva kako bi ona bila zakonita, (vidi stavak 55. gore; članak 182. Zakona o kaznenom postupku). Zakonske pretpostavke za izdavanje naloga za tajni nadzor su postojanje osnovane sumnje da je podnositelj sam ili zajedno s drugim osobama počinio jedno od kaznenih djela propisanih zakonom (vidi stavak 55. gore; članak 181. Zakona o kaznenom postupku), te da istraga u pogledu tih kaznenih djela ili nije moguća ili bi bila izrazito teška (vidi stavak 55. gore; članak 180. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku).

91. Domaće pravo također izričito propisuje da nalog istražnog suca kojim se odobrava korištenje tajnog nadzora mora biti izdan u pisanom obliku te mora sadržavati obrazloženje koje navodi: informacije vezane uz osobu nad kojom se mjere provode, relevantne okolnosti koje opravdavaju potrebu za mjerama tajnog nadzora, vremenska ograničenja za provođenje mjera – koja moraju biti proporcionalna legitimnom cilju kojem se teži – te opseg tih mjera (vidi stavak 55. gore; članak 182. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku).

92. Domaći zakon time omogućuje prethodno odobravanje uporabe mjera tajnog nadzora koje mora biti dovoljno temeljito i koje ukazuje na to da su ispunjeni zakonski uvjeti za provođenje tajnog nadzora te da je uporaba takvih mjera nužna i proporcionalna u danim okolnostima. Strogo govoreći, svaki pojedinac u nadležnosti hrvatskih

vlasti, kada se oslanja na te odredbe mjerodavnog domaćeg zakona, mora biti uvjeren da će ovlasti tajnog nadzora biti podvrgnute prethodnoj sudskoj kontroli i provedene na temelju detaljnog sudskog naloga koji ispravno navodi nužnost i proporcionalnost bilo koje takve mjere.

93. Važnost prethodnog sudskog nadzora i obrazloženja naloga za tajnim nadzorom naglašena je u odluci Ustavnog suda br. U-III-857/2008 od 1. listopada 2008. godine. Konkretno, sud je objasnio da samo detaljno obrazloženje u nalogu 'jamči da će postojanje 'osnova sumnje' na kataloško kazneno djelo prethoditi određivanju nekoj od posebnih izvidnih mjera, da će postojati određeni minimalni stupanj vjerojatnosti takvog konkretnog – a ne pretpostavljanog – kaznenog djela te da će nalog, kao jasno artikulirano raspolaganje sredstvima državne prisile, biti logičan i uvjerljiv te u kasnijem stadiju postupka, provjerljiv pred drugim sudskim tijelima'. U nedostatku toga, prema Ustavnom sudu, nalog za provođenje tajnog nadzora krši Zakon o kaznenom postupku (vidi stavak 57. gore).

94. S tim u vezi, Sud je također naglasio da provjera od strane tijela ovlaštenih za odobravanje provođenja tajnog nadzora, *inter alia*, da je uporaba takvih mjera ograničena na predmete u kojima postoji činjenična osnova za sumnju da osoba planira, čini ili je počinila određena teška kaznena djela i da je mjere moguće naložiti samo ako nema izgleda da se činjenice uspješno ustanove drugim metodama ili bi to bilo izrazito teško, predstavlja jamstvo odgovarajućeg postupka osmišljenog kako bi se osiguralo da mjere nisu naložene nemarno, neregularno ili bez potrebnog razmatranja (vidi *Klass i drugi*, citirano gore, stavak 51.). Stoga je važno da odgovorne vlasti – u ovom predmetu istražni sudac – odrede postoje li opravdani razlozi za odobravanje mjera tajnog nadzora (usporedi *Iordachi i drugi protiv Moldavije*, br. 25198/02, stavak 51., 10. veljače 2009.).

95. U ovom predmetu četiri naloga za tajnim nadzorom izdana od strane istražnog suca Županijskog suda u Zagrebu u pogledu podnositelja u načelu su se temeljila samo na tvrdnji da postoji zahtjev USKOKA za korištenje tajnog nadzora i zakonskom izrazu da se 'istraga ne može provesti na drugačiji način ili da bi to bilo izrazito teško' (vidi stavke 9., 11., 13. i 17. gore). Nisu navedeni nikakvi stvarni detalji koji se temelje na specifičnim činjenicama predmeta i osobitim okolnostima koje ukazuju na osnovanu sumnju da su kaznena djela počinjena, te da istragu nije moguće provesti na drugačiji, manje intruzivan način.

96. Iako je to očito bilo u suprotnosti s pretpostavkama mjerodavnog domaćeg prava i gore citirane sudske prakse Ustavnog suda (vidi stavke 55. i 93. gore), čini se da je odobreno kroz praksu Vrhovnog suda i kasnije podržano od strane Ustavnog suda. Konkretno, Vrhovni sud je smatrao, kad se pitanjem bavio u kontekstu dopuštenosti dokaza, što je prema Konvenciji drugo pitanje (vidi stavak 99. dolje), da manjak obrazloženja u naložima za tajni nadzor, u suprotnosti s člankom 182. stavkom 1. Zakona o kaznenom postupku, može biti nadoknađen retroaktivnim specifičnim obrazloženjem u pogledu relevantnih pitanja u kasnijoj fazi postupka time što će se od suda zatražiti da izuzme dokaze dobivene na taj način iz spisa (vidi stavak 58. gore). Čini se da je to prihvatio i Ustavni sud koji je u svojoj odluci br. U- III-2781/2010 od 9. siječnja 2014. godine smatrao da je, u slučaju kad nalozi za tajni nadzor ne sadrže obrazloženje, u određenim uvjetima obrazloženje moguće navesti u prvostupanjskoj presudi ili odluci vezanoj uz zahtjev za izuzimanjem nezakonito dobivenih dokaza (vidi stavak 60. gore).

97. Iz navedenoga slijedi da su, iako je u Zakonu o kaznenom postupku izričito predviđena prethodna sudska kontrola i detaljno obrazloženje pri izdavanju naloga za tajni nadzor kako bi takve mjere bile provedene, nacionalni sudovi uveli mogućnost retroaktivnog opravdanja za njihovu uporabu, čak i kad zakonska pretpostavka prethodne sudske kontrole i detaljnog obrazloženja u nalogu nije ispoštovana. U području koje je toliko osjetljivo kao što je provođenje tajnog nadzora, koji se prema Konvenciji tolerira samo u onoj mjeri koja je strogo potrebna za očuvanje demokratskih institucija, Sud ima poteškoća u prihvaćanju te situacije koju su stvorili nacionalni sudovi. Ta situacija sugerira da je praksa u primjeni zakona koja sama po sebi nije dovoljno jasna s obzirom na dva suprotstavljena stava koja su usvojili Ustavni sud i Vrhovni sud (vidi stavke 93. i 96., te 57.-61. gore), u sukobu s jasnim tekstom zakona koji ograničava ostvarivanje diskrecije dodijeljene tijelima javne vlasti kad je u pitanju provođenje tajnog nadzora (usporedi *Kopp*, citirano gore, stavak 73.; i *Kvasnica*, citirano gore, stavak 87.).

98. Štoviše, Sud smatra da u situaciji u kojoj je zakonodavna vlast predviđela prethodnu detaljnu sudsku kontrolu proporcionalnosti uporabe mjera tajnog nadzora, zaobilaženje tog zahtjeva retroaktivnim opravdanjem koje su uveli sudovi ne može se osigurati odgovarajuća i dostatna zaštita od potencijalne zlouporabe jer otvara vrata